

**Pogledaj gore!
Ja nisam krošnja-
ja sam glasnik!**

Knjiga mitova

Prolog

Pevam vam o čoveku, Leglo, davno Homer pevaše slično - o, junaku dovitljivcu što svete visine zemaljske razori, pa se naluta mnogo. Gradove mnogijeh ljudi videh i poznah im čudi, i mnoge muke sveta podzemnog u svojem premućih srcu boreć' se za dušu svoju i povratak svojih drugova "domu". Ali ne spasoh ovih ni tako, mada željah.

*Život izgubiše sami zbog drskoga svoga zločinstva, jeli su, bezjaci, goveda Sunca, pa im Glas zato izbrisa dan za povratak domu. O tome svemu reci i nama, Leglo, gdegod ti volja početi - i vreme naše opevaj. Koji se naprasnoj smrti uklonili, oni su veće kod kuće bili svi izmakavši se ratu i moru - no ne zadugo.**

GLAS (Alarm)

Ova poruka svojom veličinom sličislabašnom ehu potencijala ovog sveta,

U početku beše samo Glas. Sve ostalo prestade da postoji. Bejahu tu samo zemlja bez zemlje i voda bez kapljica. Glas ispunjavaše sve misli i oblikovaše sve planine. Svojim rasponom se oriše iznad impresivnih krajolika, nesvestan moći svoje. Bejaše glasno na početku. Glas blistaše, zapljuskivaše i milovaše prostor, te se komešaše sa njim. Sve drugo prestade da postoji. Vreme je prolazilo. Čovekoliko-zverolike prilike i oblici počeli su da se pojavljuju. Sačinjeni od šapata i neznanih frekvenci, kretali su se ovom planetom poput magnetnih polja. Snaga i čistoća ovih polja zavisile su od vremenskih prilika, a najglasnije su bile dok je Glas bio suv i topao i zvonak, ili negde između 11 i 3 popodne. Vlažnim danima, ili kada bi Glas bio neuobičajeno kvasan, zvuk beše mnogo slabiji i težak, ili bi ga stalna vlaga zaustavila do daljnjeg. No, iako je gotovo uvek važno da se pesma Glasa nikad ne čuje od sumraka do svitanja, on bi, u veoma retkim prilikama, kad ga se uznemiri, počinjao da zapeva svoj ponoćni koncert.

Kako je vreme proticalo, Glas je evoluirao u hibridne oblike – prvo je uzdisao i zevao. Unižen intelektom savremena čoveka, Glas je postao mrmor. Više se ne pripisujući opštem pejzažu nego nekolicini. Najednom je sve postalo vrlo tiho, a reči u pokretu zamenile su Glas. Prebrza da drži tempo sa novim izumima tehnike, njegova melodija se sasvim zaboravila. Tek još poneko mogao je da ju razume.

U veoma retkim prilikama, dok zavaljeni u fotelje gledaju televiziju, ljudi se uključe na ovu frekvencu. Mnogi misle da je u pitanju titulus, ali ovo su pozivi u pomoć životinja na umoru.

VODA (Udvaranje)

Ova poruka svojom veličinom sličí sićušnoj kapljici potencijala ovog sveta,

Pod kupaonice bio je neobično prljav, no ne bi to primetio, da ga nisi pogledao iz drugog ugla. Ne budiš se inače često na desnoj strani lica. Što je još čudnije – desni obraz ti nije ni udoban. Prilično je krut i kabast. Nozdrva je puna prašine. Odakle ja uopšte ovde, mislio si. Vid ti se jukstapozicionirao pa ti se pred očima pojavila bela metalizirana ovalna ploha. Ništa se nije mrdalo. Ta metalizirana bela ovalna ploha podseti te na monolit. Činilo ti se da si je ranije viđao. Ovog puta, kad si je pogledao postrance, kao da si se našao na plaži opasanoj visokim krečnjačkim liticama. Ponovo užlebljeni u svoja strujanja, talasi su nadirali vanzemaljski snažno. Svoje telo nisi video, ali si osetio na koži šibanje vetra. Dosta neobično da si se pak osećao spokojno. Dok te je voda povlačila sa sobom, osetio si kako ti se vrat cepa sa strane. Neko vreme je bolelo, ali je bol uminuo kroz podvodne udahe. Čitao si nekad o ljudima kojima su porasle škrge. Nikad nisi sreo nekog takvog, ali u tom trenutku si se setio sebe od pre i osećaja koji si imao kada se okean protezao u beskraj. Mišići su se transformisali pod vodom.

Sve si video postrance. Sve se horizontalno kretalo, a stvari behu stalno naherene na jednu ili na drugu stranu. Nisi imao pojma o vremenu. Možda sve traje danima, a možda i nedeljama, to ti je govorio osećaj. Kada si posegnuo rukom za levi džep ne bi li pronašao telefon, oko sebe si osetio pod. U tom trenu, pločice su se rastočile i delovalo ti je kao da ti se ruka topi. Napokon si ustao, ošamućen, suvih usta i neodoljive potrebe za tečnošću. Slavina je već odvrnuta, ali iz nje ništa ne ističe.

O dehidraciji: *Dolazi do izrazitih promena u nivou izvanćelijskih i unutarćelijskih tečnosti, ali se krvna plazma poslednja i u najmanjoj meri menja. Količina plazme se održava na manje-više konstantnom nivou na uštrb tečnosti u tkivima. Ako do pada količine krvne plazme ipak dođe, učinak srca se takođe smanjuje i puls raste, što sve ukazuje*

na stanje fizičke opasnosti. Promene u radu bubrega do kojih dolazi kod ljudi tokom dužeg neuzimanja vode, takođe služe održavanju uobičajene ravnoteže. Ipak, ukoliko se neuzimanje vode nastavi i nivo plazme padne, količina urina se drastično smanjuje. Onda kada se protok urina spusti ispod ovog nivoa, bubreg ne može više da efikasno funkcioniše, supstance se zadržavaju u organizmu i raste njihova koncentracija u krvi. Konačni ishod produžene dehidracije je sada očigledan. Normalna raspodela soli i vode u telu je narušena, nivo plazme se smanjuje, a viskoznost krvi povećava. Kao posledica ovih promena, narušava se bubrežna funkcija, smanjuje se proizvodnja mokraćne materije, a otpadne materije se akumuliraju. Ipak, daleko opasnije po život je smanjenje vlage koja se gubi putem kože, usled čega raste temperatura, a srce slabije radi nakon čega će uslediti nepovratni šok.

Kroz glavu ti prolazi da više nema vode. Da je ta slavina sada za bacanje kao plastična flaša vode kupljena u prodavnici, pa popijena. Samo što sada nema više zaliha. Reklo bi se da bi ovo mogao da bude veoma spor i mučan kraj. A osim toga, čitava tvoja porodica je već presušila. Jasno ti je da presušivanje više nije tako neuobičajeno, i da ti je sad mnogo bliže nego što si mogao i da zamisliš. Pripremaš se za neizbežno, iako prvo želiš da probaš jedino što ti je preostalo. Počinješ da plivaš kroz vazduh kupaonice. I u tom trenutku osetiš se rehidrirano.

- Isušivanje je termin koji se koristi za smrt izazvanu manjkom priliva vode. Ovaj termin se više ne koristi samo za „prirodne vodne tokove“ već i za tehnosferske pojave koje se dešavaju ljudskim vodenim telima.

VATRA (Zov I)

Ova poruka svojom veličinom sličī malenoj iskri potencijala ovog sveta,

Kraj je maja i u stanu ti je pretoplo. Klimatizacija je preskupa da bi se dugo koristila, tako da se naizmenično znojiš do gole kože, a onda hladiš. Sa leve strane, levom rukom ćeš dohvatiti čašu vode. Pročitaeš današnje novosti na Reddit-u, pa ćeš se lupiti po čelu, kao da si nešto zaboravila. Na čelu ostaje trag krvi, a ti ćeš ga obrisati, sva srećna jer si konaćno uspela da ubiješ poslednjeg komarca u stanu. To ćini da osetiš prividno samopouzdanje.

Palo ti je na pamet da fizika zamaha potencijalno za nekoga znaći smrt. I da makar i najmanji pokreti mogu da nanesu mnogo štete, nevezano za konkretnu situaciju. Na kraju krajeva, ona ne pokazuje ništa do koliko si bezobzirna. Da možeš da poćinih ubistvo, a da ne osetiš baš ništa. Jedino se pitaš zašto bi kuhinjski prozor proizvodio zvuk koji toliko nalikuje zvuku automobilske gume koja prelazi preko šljunka. Dok ustaješ i spremaš se da naćiniš prvi korak ka izvoru tog krckanja, simulacija Česmese pojavljuje. Na sred tvoje dnevne sobe. Kao da to nije dovoljno mućno.

Usne su ti se zaokružile u „O“ (oblik slova „O“ te podseća na školskog horovoću i kako je govorio „Namestite usta kao da držite krompir“) – i voda poćinje da kulja. Na tvoje veliko iznenaćenje, baš je onakva kakvom je se sećaš. Mokra i providna, samo što je ne osećaš. Nisi ovo odavno radila: Prizivala komadić prošlosti koji te podseća na odrastanje. Sećaš se da si rasla u kraju grada gde je bilo sasvim malo automobila, puno trave i po koja bomba. Bilo kako bilo, tada je nekako imalo više smisla. Danas stalno slušaš o ratovima, požarima i životinjama mutantima. E sad, da te niko ne shvati pogrešno... mutacije su sasvim dobrodošle, ukoliko nisu ljudi ti koji ih izazivaju. Iz stana ne izlaziš osim ako nije krajnje neophodno. U vazduhu se oseća izvesna nelagoda. Ne razumeš baš zašto, ali moguće je da su u pitanju svi ti migranti koje su požari poterali.

- U petom razredu su te učili da se amonijak koristi za gašenje velikih požara iz vazduha. A ipak, nekako kao da je ova vrsta znanja zaboravljen. Ili se pogrešno koristi. Ili jedno, ili drugo, ali ne znaš koje od ta dva.

SVESNOST - VAZDUH (Zov II)

Ova poruka svojom veličinom sliči blagom dašku potencijala ovog sveta,

Nalaziš se u beloj kabini, a oko tebe samo metal, staklo i belina. Pogledaš na sat – skoro je podne. Vreme je za pauzu za ručak. Stojiš ispred prozora sa pogledom na poslovne zgrade. Vidiš kako ti ljudi uzvraćaju pogled. Tačno si jedan kilometar iznad zemlje. Da nema ove metalne konstrukcije koja ti pridržava telo, lebdela bi u vazduhu. Jedini problem je što ne znaš da letiš, niti da lebdiš. Ovo nisu karakteristike sa kojima si se rodila. Ovde nema ničega što leti. Samo ljudi u svojim kabinama. A ako se nešto i usudi da poleti, osuđeno je na smrt. Ne umire se od vazduha, nego od ovog kristalnog privida.

- Definicija stakla: *neorganski čvrsti materijal koji je obično providan ili prozračan i tvrd, krto i nepropustan za prirodne elemente. Od drevnih vremena, staklo se koristilo za izradu praktičnih i dekorativnih predmeta, a i danas je veoma važno kao materijal koji se primenjuje u tako različitim sferama kao što su građevinarstvo, izrada pokućstva i telekomunikacije. Staklo se dobija kada se rastopljeni sastojci, kao što je silicijumski pesak, hlade dovoljnom brzinom da se spreči formiranje vidljivih kristala.****

Svedočila si mnogim smrtima u svom okruženju, jer si kroz prozor gledala redovno. Čak si imala i jedan zajednički doživljaj sa nekim strancem koji je radio prekoputa.

Stajala si tako u svojoj kabini i gledala kroz taj isti prozor. Nisi bila gladna, pa si odlučila da samo tako stojiš i gledaš. Nedugo zatim, jedna ptica udarila je u tvoj prozor. Odskočila si unazad i dok je ptica klizila niz prozorsko okno, ti nisi mogla da skreneš pogled sa fleke koja ostaje za njom. Kao u usporenom filmu, u jednom trenu ruka ti je instinktivno krenula ka prozoru i pomilovala staklo. Pomislila si za sebe, nikad nisam bila tako blizu neke ptice. Trenutak uzbuđenja, za njim trenutak gađenja, ali ubrzo zatim usledio je i trenutak tuge. Pogledala si je u oči. Bila si poslednja tu uz nju, pre nego što je umrla.

–Osetila si odgovornost. Levom rukom lagano si milovala prozorsko okno, i dok je ptica klizila niz njega, počela si da pevaš:

*Valjda će neko
 Za mene brinuti
 Kad umrem, da l' odlazim
 Valjda će mi neko
 Srce osloboditi
 Zagrļaj dati, kad umoran sam
Na horizontu utvara
 Kako noću da usnim
 Kad u krevet legnem
 Gde ću glavu da spustim
A plaši me ta sredina
Između svetla i nigdina
Ne želim biti taj
Zadnji za kraj, zadnji za kraj *****

Glas ti se poderao kao da si sve izgubila, ali ti je srce i dalje ostalo celo.

Onaj muškarac prekoputa ispratio je tvoj pokret. Zamahnuo je rukama kao krilima, i odjednom ti se učinilo da je razumeo. Osetio je užas ovih prozračnih kabina. Osetio se kao da je ptica. I u tom trenutku, on se osetio budnim, kao da se prenuo iz nekog grozničavog košmara, otvorio je prozor i poleteo.

GLAD (Zov III)

Ova poruka svojom veličinom sličići sćušnoj mrvici potencijala ovog sveta,

Ko bi to pomislio da će,onda kada dobiješ vest o meni, već biti previše kasno? Tada ću ja već proći neke preobražaje i tegobe. Ako bude sreće, i ti ćeš isto. Veruj mi na reć, u današnje vreme mi nije bilo tako lako da zapamtim tvoj broj telefona. Ovi pametni telefoni ne olakšavaju stvar. Mogao si ti mene da pozoveš, ali ja nemam broj. Pošto sam nestao bez traga, svakako ne bih mogao ni da ti se javim. A sem toga, bile bi potrebne godine, ako ne i decenije evolucije, pa da uopšte budem u stanju da podignem slušalicu. Kako sad stvari stoje, ne mogu. Nadam se da sam bio dovoljno jasan.

Pozvao te je doktor i obavestio te o novom slučaju Gladi – ovoga puta o tebi se radi. Ova bolest je desetkovala planetu. Većina zaraženih su muškarci, a pored toga što si saznao nešto o stanju svog zdravlja, ne možeš ni da se odupreš nekakvom osećaju. Kakav je to osećaj i dalje ne razumeš. Iz sobe izlaziš sav kao na iglama. Pošto ne možeš da kontrolišeš situaciju, prva instinktivna pomisao ti je kako treba da skočiš. To nije skok koji taćno opisuje osećanje koje je u tebi. Više je to skok oćajanja. Nikada nisi razmišljao o Gladi. Mislio si: „Od toga poboljevaju siromasi!“ Pri skoku ti ispada komadić zuba. Podigneš ga i nasmešiš se sebi u ogledalu. Pomisliš, eto je ode, tek ispolirana krunica. Ali ovo ti je sad najmanji problem. Nedugo nakon toga, pozvala te je majka. Nisi se javio. U tom trenutku bio si srećan što si kupio telefon sa identifikacijom poziva, jer nisi želeo da te neko vreme uznemiravaju.

Sutradan si izašao iz kuće, pretvarajući se da si pošao negde. Na početku si mislio, na pijacu po sir. I dok si hodao tim istim, dobro poznatim ulicama, odjednom ti je nešto palo na pamet. Taj sir, isti taj dragoceni sir koji si uvek rado jeo, najednom je bio plesnjiv i prokisao – ali ne toliko na ukus, koliko kao ideja. To je upravo ono što ti Glad uradi – učini da ćoveka pogađaju sve prošle i trenutne katastrofe koje su ljudi izazvali. To ćini kroz hranu. Poćne neprijatnim mirisom, a

onda ide gađenje, da bi zatim nastupile halucinacije. Na kraju više ne možeš da izdržiš, pa se obesiš. Na to ukazuje trenutna statistika. A trenutna statistika još kaže da većina ljudi koja pokuša da se ubije, u tome ne uspeva. Kada se nalaziš u statistički velikoj populaciji, onda ni nemaš pravu vrednost. No, setiš li se sebe nakon smrti, onda ćeš razmoći žeti.

Fusnota

* Homer, prilagođeni delovi Odiseje, prevod Miloša N. Đurića, 2004

**<https://www.britannica.com/science/dehydration-physiology>

*** <https://www.britannica.com/technology/glass>

**** Antony and the Johnsons, Hope There's Someone –reči pesme, prepev prevodioca, 2005

Horski performans Sanje Anđelković

Tekstovi mitova i muzike: Sanja Anđelković

Muzika i muzički aranžman: Sanja Anđelković & Lav Kovač

Režija i kostimi: Sanja Anđelković & Jana Stankovski

